

16—18 oktober

Debatter m. m.

Måndagen den 16 oktober

	Sid.
Hälsningsanförande	3
Interpellationer av:	
herr Ohlin ang. ungdomens alkoholmissbruk	4
fru Nettelbrandt ang. åtgärder mot sjuksköterskebristen	7
herr Carlsson i Huskvarna ang. rabatterade järnvägsresor för folkpensionärer m. fl.	8
herr Heckscher ang. den svenska försvarsberedskapen	9
herr Wiklund i Stockholm ang. personalrekryteringen inom den statliga sektorn av arbetsmarknaden	10

Tisdagen den 17 oktober

Meddelande ang. sammanträdestider	12
Interpellationer av:	
herr Börjesson i Falköping ang. utbetalning av sjukpenning i vissa fall	13
herr Nilsson i Gävle ang. vissa frågor i samband med försäljning av aktier i elkraftföretag	14
herr Lindkvist ang. beläningsvärden för småhus	15
herr Rimmerfors ang. postverkets service	16

Onsdagen den 18 oktober

Interpellationer av:	
herr Eriksson i Bäckmora ang. elkraftpriset	18
herr Senander ang. anställnings- och arbetsvillkoren vid Karlskrona örlogsvarv	19

Måndagen den 16 oktober

Kl. 14.00

§ 1

Herr TALMANNEN öppnade sammanträdet med följande ord:

Ärade kammarledamöter! De ferier som nu ligger bakom oss har inte skänkt den avkoppling och vederkvickelse vi hoppats. Budskapen om olyckshändelser, naturkatastrofer och storpolitiska förvecklingar har avlöst varandra och tyngt våra sinnen. Generalsekreterare Dag Hammarskjölds och hans olyckskamraters öde skakade en hel värld. Under dessa tunga veckor har vi alla på många sätt givit uttryck för vår tacksamhet och beundran inför Dag Hammarskjölds ädla personlighet och enastående livsgärning. Sorgen och saknaden efter alla dem, som så hastigt och brutalt ryckts bort från sina betydelsefulla uppgifter i fredsarbetets tjänst, är mycket stor. I denna stund går våra deltagande tankar på nytt till dem som stått de bortgångna nära.

Den känsla av maktlöshet och rådvillhet, som så lätt griper oss i en orolig tid, motverkas kanske bäst genom ett målmedvetet och energiskt arbete för att lösa de vanliga, närliggande problemen vi möter i vårt dagliga värv. Men dessa strävanden får inte bli försök att blunda för skeendet i det stora sammanhang som också vi utgör en del av. Det är nu mer än någonsin nödvändigt att se de enskilda frågorna i ett vidare perspektiv, och vi blir sannolikt alla understundom tvingade att göra avkall på intressen som ligger oss nära om hjärtat. Endast om vi är mäktiga en sådan självövertvinnelse kommer vårt handlande i nuet med säkerhet att gagna framtiden.

1* — Andra kammarens protokoll 1961. Nr 26

Med dessa ord hälsar jag kammarens ärade ledamöter välkomna till årets höstsession.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 12 oktober 1961.

Till justitiedepartementet hade den 4 oktober 1961 från länsstyrelsen i Gävleborgs län inkommit fullmakt för förste rektorn Olof (Olle) Ragnar Westberg, Ljusdal, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

K. G. Grönhagen

Vid detta protokoll var fogad den däri omförmälda fullmakten för förste rektorn Olof (Olle) Ragnar Westberg, Ljusdal, att inträda såsom ledamot av kammaren för tiden till den 1 januari år 1965 efter herr Stenberg.

Interpellation ang. ungdomens alkoholmissbruk

Herr talmannen meddelade att herr Westberg intagit sin plats i kammaren.

§ 3

Upplästes ett till kammaren inkommet läkarintyg, avsett för vederbörande sjuk-kassa, varav inhämtades att herr Jonsson i Strömsund vore sjukskriven till och med den 31 innevarande månad.

Herr Jonsson i Strömsund beviljades ledighet från riksdagsgöromålen till och med nämnda dag.

Därjämte upplästes följande till kam-maren inkomna läkarintyg:

Härmed intygas att ledamoten av Riks-dagens Andra Kammare Hjalmar Hei-denberg, Visby, är sjukskriven t. o. m. den 31 okt. 1961.

Visby den 3 okt. 1961

Bertil Bernéus
Överläkare

Herr Heidenberg beviljades ledighet från riksdagsgöromålen till och med den 31 innevarande månad.

Vidare föredrogos följande till kam-maren inkomna ansökningar:

Till riksdagens andra kammare

Undertecknad, ledamot av kommittén för näringslivets lokalisering, kommer att delta i kommitténs studieresea till England och Holland under tiden 8—19 oktober 1961. I anslutning härtill får jag vördsamt hemställa om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden 16—21 oktober 1961.

Stockholm den 3 oktober 1961

Sten Källenius

Till riksdagens andra kammare

För fullgörande av uppdrag som medlem av den Svenska FN-delegationen får jag härmed vördsamt anhålla om ledig-het från riksdagsarbetet under tiden från och med höstriksdagens början till den 1 november 1961.

Stockholm den 11 september 1961

Jarl Hjalmarson

New York 12/10 1961

Riksdagens andra kammare, Stock-holm

Med anledning av deltagande i För-enta Nationernas Generalförsamlings 16:e session anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 16/10—25/11.

Sven Wedén

Till riksdagens andra kammare

På grund av utlandsresa (uppdrag för Svenska Lantarbetareförbundet) får undertecknad anhålla om ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. 16/10 t. o. m. 24/10 1961.

Appuna 10/10 1961

Sven Persson

Till riksdagens andra kammare

Härmed får jag anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 16 t. o. m. den 24/10 på grund av ut-landsresa.

Höjen, Kil, den 10 okt. 1961

Harry Wahrendorff

Till riksdagens andra kammare

Undertecknad anhåller härmed vörd-samt om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 16 oktober t. o. m. den 27 oktober på grund av studieresa i USA.

Kvissleby den 28 september 1961

Alf Andersson
(Essvik)

Kammaren biföll dessa ansökningar.

§ 4

Interpellation ang. ungdomens alkohol-missbruk

Ordet lämnades på begäran till

Herr OHLIN (fp), som yttrade:

Herr talman! Antalet fylleriförseelser bland personer under 21 år ökade från tiden juli/augusti 1960 till motsvarande tid i år med 22 %. Detta innebär att den ökning av ungdomsfylleriet, som varit

Interpellation ang. ungdomens alkoholmissbruk

märkbar alltsedan nykterhetsreformen i oktober 1955, alltjämt fortsätter. Där- emot pågår en viss minskning av antalet fylleriförseelser av personer över myndig ålder. Jämfört med året närmast före motboksreformen var ungdomsfylleriet för 1959 och 1960 114 resp. 154 % högre. För det totala fylleriet var motsvarande ökningssiffror 52 resp. 54 %.

Det växande ungdomsfylleriet är av uppenbara skäl en ytterst allvarlig och ödeläggande företeelse i vårt välfärds-samhälle. Avancerade alkoholvanor i ungdomsåren verkar socialt och ekonomiskt nedbrytande för den unge och innebär risk för bestående vanebildning. Även tillfälliga fylleriförseelser kan påverka beteendemönstret på längre sikt i skadlig riktning.

Alkoholmissbruk medför en rad sociala följdverkningar. Större delen av alla våldsbrott begås av personer som är påverkade av alkohol. Även om det exakta orsakssammanhanget mellan brott och alkohol är svårt att entydigt påvisa, talar erfarenheterna sitt tydliga språk om att alkoholen spelar en viktig roll som orsak till brott och annan asocialitet. Ungdomsfylleriet är även av detta skäl en ödesdiger sak, som för många människor kommer att försvåra den sociala anpassningen.

När ransoneringssystemet och motboken avskaffades år 1955 ansågs det sannolikt, att alkoholkonsumtionen skulle komma att stiga som en omedelbar konsekvens av ransoneringssystemets upphävande, men förutsågs, att förbrukningen därefter åter skulle avta och läget återigen bliva mera stabilt. Detta antagande har visat sig riktigt vad beträffar alkoholkonsumtionen i stort fram till 1960, men det senaste året har ökningen åter blivit betydande. De nyss återgivna siffrorna ger emellertid klart belägg för att åtgärden när det gäller alkoholmissbruket bland ungdomen blev ödesdiger. En medverkande orsak härtil har utan tvivel varit att

de åtgärder, som sattes in för att möta den väntade uppgången i alkoholkonsumtionen, var otillräckliga.

Alkoholproblemet är ett komplicerat socialt och medicinskt problem. Med de kunskaper vi i dag besitter finns det endast begränsade möjligheter att bedriva en effektiv politik mot alkoholmissbruk. Därför är det mycket angeläget att göra vad som göras kan för att öka effektiviteten och omfattningen av alkoholforskningen.

Samtidigt med detta forskningsarbete är det emellertid nödvändigt att samhället ger ökade resurser för genomförande av åtgärder, som man har goda skäl anta skulle kunna i icke ringa mån bidra till en lösning av ungdomens alkoholproblem. Dit hör ökad upplysningsverksamhet om alkoholens skadeverkningar, stöd åt det frivilliga för- eningsväsendet och en förstärkning av polisens resurser. Till de förebyggande åtgärderna hör också att försvåra för ungdom, som saknar inköpsrätt, att få tag på sprit. De av riksdagen tidigare i år beslutade skärpningarna av bestämmelserna mot s. k. langning var en väl- motiverad och nödvändig men natur- ligtvis långt ifrån tillräcklig åtgärd, när det gäller att komma till rätta med spritöverlåtelsen till ungdom. Intensifierad upplysning kan säkerligen något minska risken för att personer ur fam- ilje- eller bekantskapskretsen av ren tanklöshet hjälper tonåringar att komma över sprit. Det är mycket glädjande att ideella och fackliga organisationer nyligen satt i gång en stor upplysningskampanj med statligt stöd.

I en tidigare i år behandlad folk- partimotion föreslogs bl. a. en utred- ning av förutsättningarna för införandet av registrering av alkoholinköp utan kvantitetsbegränsning. Tanken bakom detta förslag var bl. a. att man skulle minska risken för försäljning till de alltför unga och framför allt avslöja personer som gjorde uppköp i lang- ningssyfte. Man kan självfallet inte

Interpellation ang. ungdomens alkoholmissbruk

komma ifrån den invändningen att ett sådant registreringsförfarande skulle innebära något besvär för den stora gruppen av skötsamma alkoholkonsumenter. Det kan emellertid ifrågasättas om detta är tillräckligt skäl däremot, ifall åtgärden i fråga — låt vara i begränsad utsträckning — gör det möjligt att komma till rätta med ett missförhållande, som måste betecknas som ett av de allvarligaste sociala problemen i dagens svenska samhälle. För min del anser jag, att den i motionen aktualiserade åtgärden allvarligt bör utredas och övervägas.

En annan åtgärd i syfte att försvåra åtkomsten av alkohol är prishöjningar. Detta spörsmål synes emellertid böra bedömas främst med hänsyn till verkningarna på alkoholkonsumtionen i allmänhet och har endast ett begränsat samband med *ungdomens* fylleri, varför jag anser att denna fråga bör tas upp till prövning i ett vidare sammanhang.

Ungdomsfylleriet aktualiserar behovet av bättre kliniska och anstaltsmässiga behandlingsmetoder. Enligt den nya barnavårdslagen skall den nykterhetsvård, som avser personer under 21 år, omhändershas av barna- och ungdomsvården. De barnavårdande organen har emellertid inte getts de resurser, som erfordras för denna uppgifts lösning. För att på ett effektivt sätt omhänderta ungdomar med allvarliga alkoholbesvär krävs tillgång till specialavdelningar vid ungdomsvårdsskolorna. Det är också nödvändigt att dessa avdelningar utrustas med kvalificerad och för ändamålet specialutbildad läkar- och vårdpersonal. I främsta rummet bör ett steg i denna riktning tas genom inrättande av ett behandlingshem för unga alkoholister. Därigenom skulle ökad erfarenhet vinnas rörande lämpliga behandlingsmetoder och grunden läggas till en vetenskaplig forskning rörande själva vårdproblemen. Det är angeläget att riksdagen snarast får ta ställning till hur denna fråga och här

berörda vårdproblem i övrigt skall behandlas. Skulle nykterhetsvårdskommitténs betänkande framläggas inom den närmaste tiden erhålles där ett material som givetvis bör beaktas.

I ett förslag 1959 föreslogs från vårt håll att en stad skulle utses som försöksplats på ungdomsvårdens område. I denna stad skulle alla de instrument, som samhället i dag förfogar över när det gäller att förebygga och behandla missanpassning hos ungdom, snabbt byggas ut i full skala. Genom att sålunda eliminera den faktor som består i bristande ekonomiska och personella resurser skulle man få en verklig möjlighet att bedöma effekten av de ungdomsvårdande åtgärder, som nu tillämpas, och möjlighet att pröva nya metoder. Jag anser det därför mycket angeläget att förutsättningarna för denna försöksverksamhet snarast klarlägges och att förslag i ärendet förelägges riksdagen.

Sammanfattningsvis vill jag framhålla, att bekämpandet av alkoholmissbruk bland ungdom är en så angelägen uppgift, att samhället bör ägna den ett mångfaldigt större intresse än som hittills skett. Det är beklagligt att riksdagens majoritet i våras avtog vissa delar av folkpartiets partimotion rörande nykterhetspolitikens effektivisering. På vårt håll kommer man att fortsätta ansträngningarna att befrämja en sådan ökning av nykterhetspolitikens resurser.

Slutligen vill jag framhålla önskvärdheten av att de åtgärder, som syftar till att komma till rätta med alkoholmissbruket, i högre grad än hittills samordnas. Nuvarande uppdelning av dessa frågor på fem departement är icke tillfredsställande.

Med hänvisning till vad jag här anför anholder jag om kammarens tillstånd att till herr statsministern få framställa följande frågor:

1. Är regeringen beredd att inför den allvarliga situation, som råder när det gäller ungdomsfylleriet, utreda och

Interpellation ang. åtgärder mot sjuksköterskebristen

överbäga olika slag av registrering av spritinköpen för att hindra minderåriga från inköp och effektivisera kampen mot langning av spritdrycker till dem?

2. När väntas den av riksdagen 1959 begärda utredningen av försöksverksamhet på ungdomsvårdens område ha slutfört sitt arbete så att förslag på grundval härav kan föreläggas riksdagen?

3. Är regeringen beredd att nästa år inför riksdagen framlägga förslag om inrättande av ett behandlingshem för unga alkoholister, utrustat med specialutbildad läkar- och vårdpersonal?

4. Vill herr statsministern i övrigt redogöra för de planerade åtgärder som syftar till att skyndsamt och väsentligt öka nykterhetsvårdens resurser i kampen mot den alltjämt pågående allvarliga ökningen av ungdomsfylleriet?

Denna anhållan bordlades.

§ 5**Interpellation ang. åtgärder mot sjuksköterskebristen**

Ordet lämnades på begäran till

Fru NETTELBRANDT (fp), som yttrade:

Herr talman! Innan vårriksdagen åtskildes fick den av inrikesministern beskedet, att för sommaren icke några allvarligare inskränkningar i vårdmöjligheterna på våra sjukhus behöfve befaras. Senare uppgifter i pressen om den faktiska situationen har emellertid visat en helt annan bild. Nya sjukhusavdelningar har stått färdiga flera år men på grund av personalbrist inte kunnat tas i bruk. Väntetider och väntelistor har oroväckande ökat. Patienter skickas till något grannland för operation, och under ett år har ett enda sjukhus på grund av stängning förflorat vård dagar som räknas i flera tiotusental. En rad ytterligare exempel kunde lämnas på hur allvarlig sjukhuskrisen

fortfarande är. Exempelen är hämtade, inte ur tendentiösa skräckbildningar utan från ansvariga personers nyktra men bekymrade redogörelse för en dystor verklighet.

Vid en summering av sommarens erfarenheter kan konstateras, att under sommaren sjukhusavdelningar till och med varit stängda mer än som varit vanligt för sommartid och att vid innevarande tidpunkt avdelningar öppnats i mindre utsträckning än som varit vanligt för årstiden.

De vägar som skulle leda bort från den krissituation, som varat så länge, att den kommit att betraktas som normal, har emellertid visat sig icke färdigbanade. Detta torde ha varit orsaken till att en expertgrupp nu skall tillkallas för att överbäga åtgärder mot sjuksköterskebristen.

Utan att avvakta expertgruppens arbete borde omedelbart vid något eller några sjukhus kunna prövas uppdelning av arbetstiden i tre skift. De långa fria pass mitt på dagen, som för närvarande är vanliga på sjukhusen, utgör ett otillbörligt ockrande på arbetskraften, vilket ingalunda kan göra arbetet mer attraktivt. Något eller några sjukhus borde även kunna ges möjlighet till försättningslösa försök att komma till rätta med bristsituationen. Sjukhus med försöksverksamhet bör därvid ges erforderliga ekonomiska resurser.

Av de pensionerade sjuksköterskor som inträder i tjänstgöring erhåller de som uppnått 63 års ålder en bättre samlad ersättning än de som befinner sig i åldern 60—63 år. Det måste vara för pensionerade mera möjligt och för sjukhusen mera begärligt med vikariat i åldern 60—63 år. Med hänsyn därtill synes det mindre välbetänkt med en ersättningspolitik, som avhåller i stället för stimulerar denna grupp till återinträde i arbetslivet. Det kungl. brev som reglerar dessa frågor utlöper om cirka ett halvt år och bör snarast — och senast vid denna tidpunkt — bli föremål

Interpellation ang. rabatterade järnvägsresor för folkpensionärer m. fl.

för en sakändring. Frågan handlägges av civildepartementet, varför jag i en enkel fråga till statsrådet och chefen för detta departement tar upp detta delproblem.

En generaldirektör har för någon tid sedan i sitt uttalande om sjuksköterskebristen yttrat, att krisen är så enveten, att vi nog lär få slåss på alla fronter om det inom rimlig tid skall bli tillräckligt resultat. Arbetsersättningen, sambeskattningen, arbetstidens förläggning och de otillräckliga serviceanordningarna är några av de viktigaste delkomponenterna i det komplex av orsaker som förklarar sjukvårdskrisen. Att den tenderat att bli kronisk får inte leda tanken till att en brist alltid skall accepteras, om den blott överensstämmer med den grad som blivit »normal» för årstiden. Att söka undanröja varje delorsak synes angelägnare än att tvista om vad som är huvudorsaken. I medvetande om betydelsen härav hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

1. Har herr statsrådet övervägt att — utan avvaktan av expertgruppens arbete — uppdraga åt något eller några sjukhus att bedriva försöksverksamhet av den typ som ovan skisserats eller eljest genom egna initiativ stimulera sjukhusledningarna till arbetstidsomläggningar?

2. Vill herr statsrådet ge riksdagen en redogörelse för den aktuella situationen och vilka åtgärder — såväl omedelbara som på längre sikt — som kommer att vidtagas för att avhjälpa bristen?

Denna anhållan bordlades.

§ 6

Interpellation ang. rabatterade järnvägsresor för folkpensionärer m. fl.

Ordet lämnades på begäran till

Herr CARLSSON i Huskvarna (fp), som yttrade:

Herr talman! Frågan om folkpensionärsrabatter på statens järnvägar har på senare år flera gånger behandlats i riksdagen. I motioner till 1961 års vårriksdag föreslogs, att riksdagen måtte uttala sig för en permanent utvidgning av de rabattbestämmelser, som av SJ under längre eller kortare tider sedan flera år tillbaka tillämpats. Utskottet uttalade sig välvilligt om motionernas syfte men förutsatte, att beslut i önskad riktning skulle komma till stånd även utan åtgärd från riksdagen. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

I remissutlåtande från kungl. järnvägsstyrelsen meddelades, att de kommersiellt betingade folkpensionärsrabatterna slagit väl ut och att järnvägsstyrelsen under året skulle ingående analysera resultaten för att erhålla underlag för långsiktiga åtgärder.

I höst har »tågtian» kommit igen. Den innebär ett erbjudande för folkpensionärer att resa på halv biljett under tiden 1 september—15 december 1961. Några uppgifter om nästa period för rabattbestämmelserna lämnas inte. Kanske kan man dock förutsätta, att järnvägsstyrelsen nu har fått tillräckligt underlag för generella bestämmelser i framtiden. För folkpensionärerna har rabattbestämmelserna varit till stor glädje.

De nämnda riksdagsmotionerna lämnade vissa uppgifter om generella rabattbestämmelser i två av grannländerna. I Danmark reser folkpensionärer på halv biljett vid färd över 50 km under tiden september—maj, dock ej lördag—måndag samt kring de stora helgerna. Norge har liknande bestämmelser. Där får alla som fyllt 70 år åka tur och retur på enkel biljett under hela året med undantag för två månader under sommaren samt vid de stora helgerna. De hos oss tillämpade folkpensionärsrabatterna har i stort sett endast gällt under den kalla årstiden. För åt-

Interpellation ang. den svenska försvarsberedskapen

skilliga gamla, som inte vill bege sig på resor då, skulle rabatt under våren och sommaren innebära en stor förbättring. Det borde också övervägas, om inte samma rabatt kunde gälla för vanföra, invalider och blinda samt som i Norge för bägge makarna, om de följs åt, även om endast en uppfyller åldersbestäm- melserna.

Med anledning av det anförda anhål- les om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommuni- kationsdepartementet få framställa föl- jande frågor:

1. Kan herr statsrådet upplysa om när de av kungl. järnvägsstyrelsen i början av 1961 aviserade permanenta bestäm- melserna om folkpensionärsrabatt på SJ kommer att föreligga?

2. Är herr statsrådet beredd att över- väga en utvidgning av rabatterna till vanföra, invalider och blinda?

Denna anhållan bordlades.

§ 7**Interpellation ang. den svenska för- svarsberedskapen**

Ordet lämnades på begäran till

Herr HECKSCHER (h), som yttrade:

Herr talman! Genom det skärpta kon- fliktläget mellan Sovjetunionen och den fria världen har den internationella si- tuationen över lag allvarligt försämrats. Detta har bl. a. kommit till uttryck i Sovjetunionens försök att försvaga För- enta Nationernas ställning i dess beslut att återuppta kärnvapenproven, i den hårdnande inställningen i Tysklands- frågan, i frånvaron av alla framsteg i förhandlingarna om nedrustningspro- blemet. Risken för en utlösning för- stärks av faran för en folkresning i den östtyska zonen. Mot bakgrunden av 1930-talets internationella utveckling är det iögonfallande i hur hög grad dagens händelser påminner om krisåret 1939. Den tyske diktatorn Adolf Hitler förde

då en politik som i mycket erinrar om Nikita Chrustjovs. Båda kombinerade påtagliga militära styrkedemonstratio- ner med territoriella anspråk. För Hit- ler spelade den s. k. Danzig-korridoren samma roll som Berlin för Chrustjov.

Alltjämt hoppas vi att likheten med 1939 års situation skall befinnas vara endast skenbar och att stormakterna nu i motsats mot den gången kommer att genom förhandlingar sörja för att freden räddas och krisen övervinnes. Övervägande skäl talar väl också här- för. Men möjligheten av en väpnad kon- flikt kan tyvärr inte helt uteslutas. Det finns i rådande läge anledning till djup oro, och detta gör det nödvändigt även för oss i Sverige att allvarligt överväga frågan om vår försvarsberedskap.

Det är allmänt känt, även utanför vårt lands gränser, att vår beredskap är låg under viss del av året. Ett enda exempel: vid de tidpunkter då repe- titionsövningarna är avslutade, saknar åldersklassen värnpliktiga ännu full stridsduglighet. Dessutom saknar, till följd av att repetitionsövningarna 1956 och 1957 inställdes, en betydande del av våra värnpliktiga den förbandsvis organiserade utbildning, som är nöd- vändig för att man skall kunna bilda förband, som är omedelbart stridsdug- liga efter mobilisering. Det är också all- mänt känt att regeringen endast i starkt begränsad takt fullföljt utbyggnaden av våra befästningsanläggningar, vilket bl. a. innebär att dyrbar materiel i da- gens läge icke kan utnyttjas med full effektivitet. Jag erinrar om att särskilt Musköbasen och vårt kustförsvar lider hårt av detta. Det synes vara angeläget att snabbt återhämta dessa eftersläp- ningar.

Den upprustning av civilförsvaret som beslutades vid 1960 års riksdag in- nebär en vittgående omorganisation. Hur långt vore det i dagens läge möj- ligt att vid en plötsligt uppkommande krissituation tillämpa detta beslut? Bl. a. saknas tillräcklig erfarenhet av

Interpellation ang. personalrekryteringen inom den statliga sektorn av arbetsmarknaden

huruvida utrymningsplanläggningen fungerar tillfredsställande. Man frågar sig även, om riksstyrelsens organisation under krig och möjligheterna för snabb utflyttning vid akut krigsfara är noggrant planlagda.

Det ekonomiska försvaret är ytterst betydelsefullt vid avspärning. Vår lagerhållning, framför allt av drivmedel men också av andra krigsviktiga förnödenheter, måste vara tryggad. Vid avspärning måste vidare det ekonomiska försvarets organisation fungera. År 1951 avskaffades exempelvis den arbetsblocksorganisation som gäller jordbruket. Någon ny har sedan dess icke upprättats. Det synes angeläget att även detta problem så överväges, att en lösning med kort varsel kan genomföras.

Uppmärksamhet måste också ägnas åt vår psykologiska försvarsberedskap. Allmänheten saknar, även om den av andra skäl föranledda nya upplagan av »Om kriget kommer» är en värdefull, aktuell handledning för medborgarna, tillräckligt detaljerade upplysningar om vad den enskilde har att göra vid avspärning eller vid anfall mot vårt land. Icke heller är allmänheten orienterad om den fiendliga propaganda, som är att vänta i syfte att minska vår försvarsvilja. Stora brister tycks även finnas i dess insikt om att vi redan i dag, som ett led i det kalla kriget, är föremål för påverkningsförsök.

Med åberopande av det här anförda anhåller jag om kammararens tillstånd att till hans excellens statsministern få rikta följande frågor:

Vill statsministern lämna kammararen en redogörelse, så långt det av sekretessskäl är möjligt, för

1) de åtgärder, som inom det militära försvaret och andra grenar av vårt försvar vidtagits i syfte att stärka såväl den långsiktiga beredskapen som den av rådande läge beroende insatsberedskapen;

2) vilka åtgärder som planläggs i

syfte att avhjälpa de brister som finns i vårt totala försvar;

3) vilka förslag till riksdagen som är att vänta i ovannämnda syften.

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Interpellation ang. personalrekryteringen inom den statliga sektorn av arbetsmarknaden

Ordet lämnades på begäran till

Herr WIKLUND i Stockholm (fp), som yttrade:

Herr talman! Rekryteringen av personal till statliga företag, myndigheter och institutioner har under senare år — särskilt på vissa områden — visat sig förbunden med betydande svårigheter med efter hand besvärande personalbrist som följd. Ej minst har detta gällt vårdpersonal av olika slag, en fråga, som speciellt varit föremål för offentlig debatt, eftersom brist på sådan personal på grund av den sociala människovårdens ömtåliga beskaffenhet snabbt leder till irritation och kritik från allmänhetens sida. Även inom vissa andra delar av den statliga sektorn på arbetsmarknaden är personalrekryteringen i hög grad otillfredsställande. Detta gäller bl. a. skrivpersonal av olika slag.

Självfallet är orsakerna många till dessa rekryteringssvårigheter. En av dessa är bristen på tillräcklig stimulans av intresset hos den redan anställda personalen för de med olika befattningar förenade arbetsuppgifterna. Då den övriga arbetsmarknaden genom olika åtgärder starkt stimulerar personalens intresse och staten inte i samma takt vidtager lika omfattande åtgärder i detta syfte, sker naturligt nog en avgång av statsanställd personal och minskar den statliga verksamhetens förmåga att draga till sig god arbetskraft. Sedan undertecknad vid vårriksdagen väckte en motion om åtgärder för att

Interpellation ang. personalrekryteringen inom den statliga sektorn av arbetsmarknaden

effektivisera förslagsverksamheten inom civilförvaltningen och i samband med motionens utskottsbehandling redovisade åtgärder av detta slag nu börjat förverkligas, är en utveckling påbörjad, vars väntade positiva effekt avvaktas med största intresse.

För en bättre personalrekrytering är emellertid — i den hårdnande konkurrensen om arbetskraften — stelheden i de statliga avlöningsbestämmelserna ett allt påtagligare och allt oftare påtalat hinder. Tillämpningen av 24 § Saar bör särskilt uppmärksammas. Enligt denna bestämmelse är tillgodoräknande för löneklassplacering av kommunal eller enskild tjänst (bl. a. allt vanligare förekommande tjänst utomlands) vid anställande i statstjänst visserligen möjlig men har hittills skett med stor restriktivitet. Vill någon flytta från den kommunala eller enskilda sektorn på arbetsmarknaden till den statliga (t. ex. på grund av flyttning av bostad från en del av landet till en annan, genomgången utbildning, råd eller anvisning i samband med omskolning eller arbetsförmedling, förhoppning om bättre möjligheter till studier på fritid på annan ort e. d.), finner han det obilligt att hans tidigare erfarenheter av arbete och tjänst i princip icke jämställas med statstjänst och följaktligen icke annat än återhållsamt och undantagsvis uppskattas vid löneklassplaceringen. Detta träder än mera bjärt i dagen, då t. ex. kommunerna vid anställning av personal gärna tillgodoräknar vederbörande nyanställda hans tjänstetid i statlig befattning. Resultatet blir, att statsverket ofta befinner sig i klart underläge i konkurrensen om arbetskraften. Detta förhållande blir än mera markant, då statstjänst på grund av de med tjänst i allmänhet numera utbyggda sociala förmånerna icke längre i och för sig är mera åtråvärd än befattningar i kommunal eller enskild tjänst. Därtill kommer att prövning först i efterhand av

frågan om löneklassplacering av den, som önskar få tidigare tjänst av annat slag än statstjänst tillgodoräknad vid tillträde av statlig befattning, är ägnad att skapa osäkerhet hos och därigenom verka avhållande på dem som eljest skulle vara intresserade att söka dylika befattningar.

Stelheden i det statliga lönesystemet över huvud taget, t. ex. då det gäller meritvärdering av utbildning eller tjänst utomlands, försvårar rekryteringen av statlig personal och är ett problem, som med nuvarande rörlighet på arbetsmarknaden uppenbarligen måste ägnas ökad uppmärksamhet från statsmakternas sida.

Såvitt kunnat bedömas ingår inte i 1956 års löneförfattningsberednings uppgift att upptaga hithörande frågor till behandling.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer undertecknad om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för civildepartementet få framställa följande fråga:

Ämnar herr statsrådet vidtaga åtgärder — genom ändring eller ändrad tillämpning av ovan berörd eller andra delar av Saar eller på annat sätt — för att minska stelheden i det statliga lönesystemet i syfte att åstadkomma en kvantitativt och kvalitativt förbättrad rekrytering av befattningar på olika områden av den statliga sektorn på arbetsmarknaden?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 171, med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse,

nr 172, med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 26 februari 1960 (nr 22) om statlig krigsförsäkring m. m.,

nr 173, med förslag till förordning om brandfarliga varor, och

nr 174, med förslag angående organisationen för handläggning av frågor om tekniskt bistånd till underutvecklade länder.

Dessa propositioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 14.13.

In fidem

Sune K. Johansson

Tisdagen den 17 oktober

Kl. 16.00

§ 1

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Riksdagens andra kammare

Härmed anhåller jag vördsamt om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden 18—26 okt. för deltagande i soc-dem. internationalens och kvinnointernationalens möte i Rom.

Stockholm den 17 okt. 1961

Gunnel Olsson

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 2

Meddelande ang. sammanträdestider

Herr TALMANNEN yttrade:

Efter samråd med första kammarens talman och talmanskonferensen får jag, i anslutning till utdelad plan för andra kammarens plena höstsessionen 1961, meddela följande.

Morgondagens bordläggningsplenium kommer, såsom redan meddelats genom anslag, att börja kl. 10.00, likaså sammanträdet onsdagen den 25 oktober, då debatten rörande Sveriges förhållande till EEC tar sin början. Det sammanträde som kommer att anordnas torsdagen den 26 oktober, om så erfordras för slutförande av denna debatt, utsättes också till kl. 10.00. De där-
efter närmast följande två onsdagarnas

arbetsplena avses skola börja kl. 14.00, onsdagssammanträdena den 15, 22 och 29 november kl. 10.00 eller kl. 14.00 och sessionens sista två onsdagsplena kl. 10.00. Såvitt nu kan bedömas kommer endast en fredag att behöva disponeras för arbetsplenium, nämligen fredagen den 15 december, då sammanträdet förutsättes skola börja kl. 11.00.

Kammarens ledamöter har också tillställts en preliminär plan för behandling i kamrarna av utskottsutlåtanden höstsessionen 1961. Vid uppgörandet av denna plan har hänsyn inte kunnat tagas till samtliga under sessionen nyttillkommande propositioner, varför ytterligare utskottsutlåtanden kan tillkomma. Självfallet kan tidsförskjutningar komma att inträda beträffande en del av de i planen upptagna ärendena.

§ 3

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 171, med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse,

nr 172, med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 26 februari 1960 (nr 22) om statlig krigsförsäkring m. m., och

Interpellation ang. utbetalning av sjukpenning i vissa fall

nr 173, med förslag till förordning om brandfarliga varor; samt

till statsutskottet propositionen nr 174, med förslag angående organisationen för handläggning av frågor om tekniskt bistånd till underutvecklade länder.

§ 4

Föredrogs den av herr Ohlin vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr statsministern angående ungdomens alkoholmissbruk.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogs den av fru Nettelbrandt vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående åtgärder mot sjuksköterskebristen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Föredrogs den av herr Carlsson i Huskvarna vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående rabatterade järnvägsresor för folkpensionärer m. fl.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Föredrogs den av herr Heckscher vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans

excellens herr statsministern angående den svenska försvarsberedskapen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Föredrogs den av herr Wiklund i Stockholm vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för civildepartementet angående personalrekryteringen inom den statliga sektorn av arbetsmarknaden.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9

Interpellation ang. utbetalning av sjukpenning i vissa fall

Ordet lämnades på begäran till

Herr BÖRJESSON i Falköping (cp), som yttrade:

Herr talman! För en tid sedan beaktades i pressen ett sjukförsäkringsärende, som tilldrog sig stor uppmärksamhet. En kvinnlig hemmansägare, som på grund av benbrott varit sjukskriven i två och en halv månad, hade försummat att sjukanmäla sig. Alla de nya problem, som efter olyckan hopade sig för henne med att klara jordbruket, hade under sjukdomen helt upptagit hennes tankar. Hon var hela tiden så fullt sysselsatt med sina bekymmer för att få vardagsarbetet att gå i lås under de nya förhållandena att hon då inte hade en tanke på att det var nödvändigt att — utöver läkarens sjukskrivning — sjukanmäla sig särskilt för att senare få ut sjukpenning. Först vid sitt sista besök hos läkaren blev hon påmind om att sjukanmälan skulle göras. Denna omständighet gjorde enligt hennes mening försummelsen ursäktlig. Försummelsen hade ej heller, menade hon, länt sjukkassan till men.

Sjukkassan vägrade emellertid med stöd av bestämmelserna i 26 § lagen om allmän sjukförsäkring att ge henne nå-

gon sjukpenning. Det hade, ansåg sjuk-kassan, ej visats att hinder mött för av-givande av sjukanmälan eller att eljest särskilda skäl motiverade att sjukpen-ning borde utgå. Kvinnan överklagade. Men riksförsäkringsanstalten gick i ett utslag den 20 oktober 1960 liksom för-säkringsdomstolen i en dom den 31 augusti 1961 på samma restriktiva lin-je som sjukkassan.

Det är givet att det måste finnas en bestämmelse om att sjukanmälan skall inges i viss tid, och det är lika givet att en sådan grundregel normalt måste upp-rätthållas. Min avsikt är inte heller att kvälja försäkringsdomstolens dom. Men å andra sidan kan utformningen av nu-varande bestämmelser om sjukanmälan i sjukförsäkringslagen enligt min me-ning ej anses tillfredsställande, då en person som i ett fall som det relaterade berövas sjukpenning, trots att det ej kan råda tvivel om att hon varit ur stånd att sköta sina vanliga göromål. Då ar-betsoförmågan på grund av ett olycks-fall är oomtvistlig och bestyrkt av lä-kare, borde man se mildare på saken. Vi får inte glömma att en människa i den situationen ofta är trött så att det inverkar på planeringsförmåga och handlande. Sjukkontrollen skulle ju ej bli lidande på en mildare regel, och risk för försäkringsbedrägeri kan ej gärna uppkomma.

Jag utbeder mig kammarens medgi-vande att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande fråga:

Är statsrådet villig att överväga en sådan ändring av bestämmelserna i 26 § lagen om allmän sjukförsäkring att en person, som på grund av fullständig ar-betsoförmåga till följd av sjukdom eller olycksfall samt otillräcklig vetskap om lagens bestämmelser underlåtit att göra anmälan om sjukdomsfallet till sjuk-kassan före sjukperiodens utgång, ändå kan komma i åtnjutande av sjukpenning, då den fullständiga arbetsoförmågan bestyrkes av läkare?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. vissa frågor i sam-band med försäljning av aktier i el-kraftföretag

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Gävle (k), som ytt-rade:

Herr talman! Försäljningen av aktier-na i Edeforsens kraft AB till Arbrå kraftverk AB har väckt stor uppmärk-samhet inom den berörda bygden. De kommunala och allmänna intressena har helt nonchalerats. Vissa aktieägare inom Edeforsens kraft AB har därtill, trots konsortieavtal, som stadgar förbud av försäljning av aktier utom hembyg-den, sålt sina aktier till Arbrå kraft-verk AB. Aktier vars nominella värde är 100 kronor har sålunda uppköpts för 700 kronor.

Innan Arbrå kraftverk AB slutförde denna affärstransaktion var bolaget un-derkunnigt om konsortieavtalets be-stämmelser. Det kan sålunda anses fast-slaget att Arbrå kraftverk AB icke hand-lat »i god tro», enär det var informerat om att Edeforsens aktier — genom ett speciellt konsortieavtal — icke fick försäljas utanför det i konsortieavtalet fastställda området.

Arbrå kraftverk AB, som tillhör Wal-lenbergskoncernen, har genom denna minst sagt häpnadsväckande affär för ca 5 miljoner kronor kommit över ett företag vars värde uppskattas till 15 miljoner kronor. Ännu mera motbjudan-de ter sig affärer av detta slag om man betänker att såväl staten som landsting-en och kommunerna ofta ger bidrag till landsbygdens elektrifiering. De ökade värden som därigenom skapas kommer genom affärer av detta slag Wallen-bergskoncernen till godo, vilket skatte-betalarna knappast har tänkt sig då statsanslagen utdelas.

Hälsinge-Kuriren skriver den 27/9 1961 följande:

»Innan Arbrå kraftverk avslutade ak-tieaffärerna brast det emellertid inte i informationerna. Man visste att många

av säljarna avtalsenligt inte hade rätt att sälja sina aktier till företaget men fullföljde likväl affären. In i det sista utveckledes en enastående aktivitet för att övertala och pressa motvilliga aktieinnehavare att sälja till Arbrå kraftverk i stället för till Ljusdals landskommun. I stället för att söka samarbete med kommunerna upptog man en dragkamp om aktiemajoriteten i Edeforsen som ännu pågår. Varken kommunernas uppfattning eller konsortieavtalet hade någon betydelse för den affärsmoral som bolagsledningen i Arbrå kraftverk utvecklade.»

Det synes uppenbart att den affärstransaktion som här genomförts icke rimmar med vare sig statens, kommunernas eller de enskildas intressen, i detta fall elabonmenternas. Kungl. arbetsmarknadsstyrelsen skriver sålunda i sin skrift »Samhällsservice och lokaliseringsverksamhet» sid. 217 följande:

»Ett samarbete mellan företagare, kommuner, detaljdistributörer och leverantörer i elkraftsfrågor bör eftersträvas.»

Dyligt samarbete — nödvändigt om en riktig industrilokalisering skall kunna utbyggas — saknas helt i omnämnda affärstransaktion.

Med hänvisning till vad här anförts samt den offentliga uppmärksamhet frågan fått ber jag att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande fråga:

Har statsrådet uppmärksammat denna affärstransaktion och, om så är fallet, vill statsrådet lämna en redogörelse inför kammaren, hur affärer av nämnt slag kan vara möjliga samt om statsrådet överväger några åtgärder för att förhindra att — då nya värden skapas genom statsbidrag, exempelvis bidrag till landsbygdens elektrifiering — dessa värden kommer i enskilda bolags händer?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Interpellation ang. belåningsvärdena för småhus

Ordet lämnades på begäran till

Herr LINDKVIST (s), som yttrade:

Herr talman! Den procentuella andelen av småhus i den svenska bostadsproduktionen ligger, med mindre variationer, på omkring 25 % av den totala årliga bostadsproduktionen. Intresset för förvärv av småhus torde dock vara avsevärt större. Åtskilliga barnfamiljer önskar säkerligen lösa sin bostadsfråga genom villa, rad- eller kedjehus. Många föräldrar betraktar en småhuslägenhet som en idealisk boendeform under barnens uppväxttid. Situationen på bostadsmarknaden kännetecknas sålunda av en stark, på flera håll en stegrad, efterfrågan på småhus.

Genom de senaste årens stigande produktionskostnader — som delvis sammanhänger med en ytterligare höjning av bostadsstandarden — har även kravet på egen kontantinsats vid förvärv av småhus på flertalet platser visat en stark ökning. Därmed har främst de små inkomsttagarnas möjligheter att välja småhuset som boendeform försvårats.

En omprövning av belåningsvärdena för småhus synes därför vara fullt motiverad. Förbättrade statliga lån till småhusbebyggelse nedbringar i motsvarande grad den egna kapitalinsatsen till glädje för alla dem som vill välja denna bostadsform.

Med hänvisning till ovanstående hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Har statsrådet för avsikt att göra en sådan justering av belåningsvärdena för småhus, att de vanliga inkomsttagarnas möjlighet att förvärva en småhuslägenhet underlättas?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Interpellation ang. postverkets service

Ordet lämnades på begäran till

Herr RIMMERFORS (fp), som yttrade:

Herr talman! Den allmänna opinionen har på sistone starkt oroats av debatter och åtgärder kring postverkets personalbrist, framför allt vid brevbäringskontoren. Man har det intrycket att de postala myndigheterna kämpar hårt för att vidmakthålla en service utan standardsänkning, men att detta icke alltid varit möjligt, trots stundom rätt drastiska åtgärder. Sålunda har okvalificerade och tillfälliga, i vissa fall t. o. m. opålitliga krafter knutits till brevbäringen, vilket i sin tur medfört sämre arbetsresultat och i viss utsträckning bristande säkerhet för brevpstens framlämnande.

Bristen är naturligtvis mest kännbar i Stockholm, där det nästan regelbundet fattas ett hundratal man vid stadens 22 brevbäringskontor. Enligt ett uttalande från generalpoststyrelsens pressavdelning är det emellertid inte bara Stockholm som lider brist på brevbäringspersonal. På en del håll, framför allt där man har en expanderande industri med löner som kan konkurrera med postverkets, exempelvis i Västerås och Kiruna, har man svårt att skaffa tillräckligt med folk, framhåller generalpoststyrelsen. På utbildat folk har man brist även i andra städer.

Problemet synes sålunda i första hand ha karaktären av rekryteringssvårigheter. Följden måste bli en sänkt standard av den service som allmänheten vant sig vid att räkna med från postverkets sida.

En annan beklaglig följd av postverkets dilemma med brevbäringen har noterats inom vissa postdistrikt, framför allt med modern radhusbebyggelse. Postverket har där börjat underhandla med vederbörande om ett mer eller mindre frivilligt medgivande till åtgärder av klart serviceförsämrande innebörd. Dit hör exempelvis åtgärden att

slopa postutdelning genom brevkast i radhuslängor, där man i stället påbjuder uppsättandet av brevlådor ute vid tomtgränsen. Klart är att åtgärder av detta slag innebär en standardsänkning som skapar irritation, i synnerhet som man tycker sig konstatera ej blott en försämring av den service som tidigare erbjudits utan även en sämre service än den som erbjudes i vanlig höghusbebyggelse. I vissa områden har också stöldrisken visat sig särskilt oroande, när det gäller postlådor utomhus.

Det är naturligt att postverket eftersträvar rationalisering och kostnadsbesparing. Men därest denna strävan medför påtaglig standardsänkning i service till allmänheten med åtföljande olägenheter, har totalt sett knappast någon ekonomisk vinst gjorts. För bedömning av lämpliga vägar att komma till rätta med de uppkomna serviceproblemen vore det värdefullt att få klargjort, huruvida dessa kan anses sammanhånga med postverkets totala ekonomi — eller endast är temporärt betingade av rekryteringssvårigheter i starkt växande samhällen.

Med hänvisning till här i korthet redovisade frågeställningar anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande frågor:

Har herr statsrådet uppmärksammat postverkets personalsvårigheter, framför allt när det gäller brevbäringen, och är herr statsrådet beredd att centralt förorda några åtgärder som kan motverka den standardsänkning av postverkets service, som därvid blivit följden?

Vill herr statsrådet inför riksdagen lämna en redogörelse för det aktuella läget inom denna del av postdistributionen och anvisa vägar till bevarandet av en god service från postverkets sida?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Anmälades, att följande motioner under sammanträdet avlämnats till herr talman:

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 114, med förslag till förordning om brännoljeskatt, motionen nr 814, av herr *Löfroth m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 118, angående upprustning av forskningen och den högre utbildningen på skogsbrukets område, motionerna

nr 815, av herr *Wachtmeister*,

nr 816, av herr *Johansson* i Dockered,

nr 817, av herrar *Larsson* i Norderön och *Fälldin*, samt

nr 818, av herr *Gustavsson* i Alvesta; ävensom

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 154, med förslag till lag om ändring i vattenlagen m. m., motionen nr 819, av herr *Larsson* i Norderön m. fl.

Dessa motioner bordlades.

§ 14

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.08.

In fidem
Sune K. Johansson

Onsdagen den 18 oktober

Kl. 10.00

§ 1

Föredrogos var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet motionen nr 814;

till jordbruksutskottet motionerna nr 815—818; och

till behandling av lagutskott motionen nr 819.

§ 2

Föredrogos den av herr *Börjesson* i Falköping vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående utbetalning av sjukpenning i vissa fall.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 3

Föredrogos den av herr *Nilsson* i Gävle vid kammarens nästföregående samman-

träde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående vissa frågor i samband med försäljning av aktier i elkraftföretag.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 4

Föredrogos den av herr *Lindkvist* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående beläningsvärdena för småhus.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogos den av herr *Rimmerfors* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommu-

Interpellation ang. elkraftpriset

nikationsdepartementet angående postverkets service.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Interpellation ang. elkraftpriset

Ordet lämnades på begäran till

Herr **ERIKSSON** i Bäckmora (cp), som yttrade:

Herr talman! Elkraftsituationen i landet är synnerligen god, och enligt rapporter från vattenfallsstyrelsen har man i höst varit uppe i den högsta fyllnadsgrad av vattenmagasinen som man någonsin noterat. Den gynnsamma kraftsituationen sammanhänger inte blott med det rikliga vattenflödet under förra och innevarande år utan har i hög grad påverkats av att ett antal nya stalliga och enskilda kraftverk tagits i bruk. Flera kraftverk kommer att tagas i bruk under den närmaste tiden. Tillgången till billigt bränsle, främst olja, och den tekniska utvecklingen har dessutom haft till följd, att de utbyggda värmekraftverken vid behov kan lämna ett krafttillskott på synnerligen gynnsamma villkor.

Man borde alltså kunna förvänta att kraftpriset skulle förhålla sig något så när stabilt och att landets elkonsumenter åtminstone för närvarande icke skulle behöva räkna med någon höjning av kraftpriset.

Icke förty har landsbygdens ca 1 000 elföreningar, som ombesörjer eldistributionen till ca 300 000 elkonsumenter, efter granskning av sina räkningar från kraftverken kunnat konstatera, att avgifterna för råkraften nu är 2 procent högre än under 1960. Att elkraftpriset under 1960 eller de närmast föregående åren icke varit särskilt lågt kan lätt konstateras, om man granskar såväl de enskilda som statliga kraftproducerande företagens ekonomiska resultat under denna tid. Dessa företag har så gott som undantagslöst kunnat glädja sig åt

större överskott på sin kraftförsäljning än på länge.

Det är därför helt naturligt att elkonsumenterna måste ställa sig frågande till kraftproducenternas krav på ökade elavgifter i nuvarande situation. Kraftproducenterna kan emellertid hänvisa till kontrakten om kraftleverans, i vilka finns en bestämmelse om att varje ökning av konsumentprisindex medför ett ökat pristillägg. Det har funnits och finns säkerligen fortfarande motiv för att binda elkraftpriset vid ett index av något slag, men det nuvarande systemet måste förefalla elkonsumenterna mindre lämpligt, när det i nuvarande elkraftsituation ger höjda elkraftpriser som resultat.

Det borde vara lämpligare och mera rättvisande att göra pristillägget beroende av sådana faktorer, som i högre grad än konsumentprisindex bestämmer elkraftens produktions- och distributionskostnader, såsom t. ex. vattentillgång och bränslepriser samt i distributionsanläggningarna ingående materielkostnader. Ett på så sätt konstruerat index skulle med all sannolikhet icke ha medfört en höjning av elavgifterna i förhållande till de priser som gällde under år 1960. Om det varit rätt avvägt borde man väl i stället kunna räkna med någon sänkning av avgifterna.

Med anledning av vad som anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande frågor:

Anser herr statsrådet, att de av vattenfallsstyrelsen och enskilda kraftverk tillämpade grunderna för beräkning av pristillägget på elkraft som försäljes en gros till landsbygdens elföreningar och andra högspänningsabonnenter ger ett med hänsynstagande till kraftverkens nuvarande produktions- och distributionskostnader rättvist resultat?

Om så icke är fallet, är herr statsrådet beredd att låta verkställa en utredning för att få fram lämpligare grun-

Interpellation ang. anställnings- och arbetsvillkoren vid Karlskrona örlogsvarv

der för att beräkna pristillägget samt i avvaktan på resultatet av denna utredning ge vattenfallsstyrelsen i uppdrag att undersöka huruvida det i nuvarande elkraftsituation kan vara motiverat att t. v. tillämpa samma pristillägg i normaltaxorna för leverans av högspänd elektrisk kraft som under år 1960, dvs. 12 procent i stället för 14 procent?

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Interpellation ang. anställnings- och arbetsvillkoren vid Karlskrona örlogsvarv

Ordet lämnades på begäran till

Herr SENANDER (k), som yttrade:

Herr talman! Den 14 december förra året behandlade riksdagen Kungl. Maj:ts proposition nr 184 angående omorganisation av örlogsvarven. I frågan om Karlskrona örlogsvarvs ombildande till aktiebolag förelåg allmän enighet i riksdagen. Visserligen anförde den kommunistiska riksdagsgruppen i en motion betänkligheter mot förslaget men accepterade ändå detsamma under vissa förutsättningar. Propositionen antogs av riksdagen med några smärre justeringar.

I betydande grad kom riksdagsdebatten att röra sig om de anställdas ställning efter omorganisationen. En stark oro hade nämligen gjort sig gällande inom personalkretsar inför risken att värdefulla förmåner skulle kunna gå förlorade genom företagens ombildande till bolag. Denna oro hade kanske sin främsta orsak i det förhållandet att praktiskt taget hela personalstyrkan skulle avskedas och dess återanställning jämte arbetsvillkor fastställas i nytt avtal. Den kommunistiska gruppen ansåg att säkra garantier borde tillskapas i syfte att trygga personalen mot eventuella försämringar i anställnings- och arbetsvillkor och påyrkade därför i en motion att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle uttala sig i sådan

riktning. Motionen vann visserligen inte riksdagens bifall. Men det ligger knappast någon överdrift i påståendet att riksdagens mening var att personalen borde hållas skadeslös gentemot eventuella försämringar i sina tidigare på förhandlingsvägen uppnådda förmåner.

Tyvärr har det nu, sedan förhandlingar inletts om personalens arbetsvillkor, visat sig, att de farhågor personalen hyst och som kom till uttryck i den kommunistiska motionen varit befogade. Bolagsledningen har drivit sina krav på försämringar så långt att förhandlingarna strandat, vilket givetvis ytterligare ökat oron hos de anställda. Att denna bolagsledningens oresonlighet måste stegra misstron hos statspersonalen över huvud taget mot planerna på en vidare utveckling av bolagsformen inom den statliga sektorn är uppenbart.

Då jag dessutom anser, att bolagsledningens tillvägagångssätt står i strid med gjorda utfästelser och dåligt rimmar med den mening som kunde utläsas ur riksdagens handläggning av frågan, får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande fråga:

Har herr statsrådet för avsikt att, på sätt som befinnes lämpligt, uppmärksamma bolagsledningen vid Karlskrona örlogsvarv på angelägenheten av att frågan om de anställdas anställnings- och arbetsvillkor bör, i enlighet med riksdagens mening i saken och vad som gäller inom den statliga sektorn i övrigt, handläggas under hänsynstagande till att de anställda icke lider ekonomisk eller annan skada genom omorganisationen?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens andra kammare samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta kammarens kanslipersonal, den 17 oktober 1961.

Med anledning av att stenografen hos andra kammaren Stig Ekermann anhållit om entledigande från sin befattning beslöto herrar deputerade *dels* bevilja Ekermann begärt entledigande från och med den 16 oktober 1961, *dels* ock för-

ordna fil. stud. Stig Djurström att från och med samma dag uppehålla den efter Ekermann ledigblivna stenografbefattningen.

In fidem
Sune K. Johansson

§ 9

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 10.05.

In fidem
Sune K. Johansson